

Risicobeheersing en weerstandsvermogen

In deze paragraaf wordt een verband gelegd tussen de risico's en het (financiële) vermogen om deze risico's af te dekken. Dit inzicht geeft een beeld van de robuustheid van onze financiële situatie.

Voor de beoordeling van ons weerstandsvermogen zijn twee elementen van belang:

- De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover wij beschikken om niet-begrote kosten te dekken;
- alle risico's, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen in de vorm van bijvoorbeeld verzekeringen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Twee maal per jaar, bij de programmabegroting en de jaarstukken, actualiseren we de risico's en beoordelen we in hoeverre ons weerstandsvermogen toereikend is. De beschikbare weerstandscapaciteit zetten we af tegen de geactualiseerde en gekwantificeerde risico's. Deze ratio is het weerstandsvermogen.

Deze paragraaf bevat:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- de financiële kengetallen die een beeld geven over onze financiële situatie.

Het beleid van de gemeente Zandvoort is dat de weerstandscapaciteit voldoende is om 150% van risico's af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Bij de Voorjaarsnota 2017 is vastgesteld dat de volgende posten tot de weerstandscapaciteit te rekenen: De Algemene Reserve, de post onvoorzien en de onbenutte belastingcapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

Wanneer het berekende gemiddelde OZB-tarief voor de gemeente lager is dan het percentage voor toelating tot artikel 12 is er in principe sprake van een onbenutte belastingcapaciteit, immers een verhoging van het OZB-percentage zal nodig zijn om voor een aanvullende uitkering in aanmerking te komen.

Het beschikbare weerstandscapaciteit is volgens onderstaand overzicht € 7,6 miljoen.

	stand per 1 jan 2018
<i>Beschikbare weerstandscapaciteit:</i>	
Algemene reserve	6.022.000
Onbenutte belastingcapaciteit	1.572.000
Onvoorzien	30.000
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	7.624.000

Benodigde weerstandscapaciteit

Model kwantificering van de risico's

De risico's, zoals deze zijn gekwantificeerd, zijn in het hierna volgende overzicht per programma inzichtelijk gemaakt.

1. In de eerste kolom worden de risico's genummerd, deze nummering sluit aan bij de eventuele toelichting op het risico vermeld onder elk programma;
2. In de tweede kolom wordt het risico omschreven;
3. In de derde kolom staat de kans uitgedrukt in percentages dat het risico zich voordoet;
4. In de vierde kolom worden de financiële gevolgen geïndiceerd indien een risico zich voordoet;
5. In de vijfde kolom wordt weergegeven welk bedrag er opgenomen is voor het betreffende risico. Het minimumbedrag bedraagt € 50.000, risico's onder dit bedrag worden niet genoemd, tenzij het een politiek risico betreft.
6. In de zesde kolom wordt weergegeven welke prioriteit het risico krijgt om stappen te ondernemen om dit risico te verkleinen of te voorkomen;
7. In de zevende kolom wordt aangegeven of het risico politiek beïnvloedbaar risico is;
8. In de achtste kolom wordt aangegeven of het risico betrekking heeft op eigen beleid;

Overzicht risico's

Nr	Risico (2)	Kans (3)	Gevolg (4)	Risico (5)	Prio (6)	Politiek Risico (7)	Eigen beleid (8)
1	Bijstand (BUIG)	< 75%	< 500.000	375.000	2	ja	nee
2	Aanspraken WMO	< 25%	< 250.000	62.500	1	ja	ja
3	De drie decentralisaties	< 50%	< 1.000.000	500.000	2	ja	ja
TOTAAL PROGRAMMA 1 SOCIAAL DOMEIN				937.500			
4	Extra onderhoudskosten als gevolg van weersomstandigheden	< 50%	< 100.000	50.000	1	nee	nee
5	Water op straat	< 25%	< 500.000	125.000	2	ja	ja
6	Aanbestedingsrisico	< 25%	< 500.000	125.000	3	ja	ja
7	Vertraging invoering 2e tranche van de WKPB	< 25%	< 100.000	25.000	2	ja	ja
8	Niet halen taakstelling begraafplaats	< 0%	< 50.000	-	2	ja	ja
9	Planschade	< 25%	< 500.000	125.000	1	nee	ja
10	Samenwerking met derden inzake ruimtelijke processen	< 50%	< 100.000	50.000	1	ja	ja
11	Onzekerheid saldo grondexploitaties strategische projecten	< 25%	< 5.000.000	1.250.000	3	ja	ja
12	Faillissement ontwikkelaar	< 25%	< 500.000	125.000	1	nee	nee
TOTAAL PROGRAMMA 2 RUIMTELIJK DOMEIN				1.875.000			
13	Vervoer gevaarlijke stoffen	< 10%	< 1.000.000	100.000	1	nee	ja
14	Parkeereexploitatie	< 50%	< 500.000	250.000	1	ja	ja
TOTAAL PROGRAMMA 3 TOERISME EN ECONOMIE				350.000			
15	Kwaliteitsnorm gemeentelijke basisadministraties	< 75%	< 50.000	37.500	3	ja	nee
16	Beveiligingseisen reisdocumenten en rijbewijzen	< 50%	< 50.000	25.000	3	ja	nee
17	Vertraging uitvoering projecten i.k.v. wettelijke dienstverlening	< 50%	< 100.000	50.000	3	ja	ja
TOTAAL PROGRAMMA 4 PUBLIEKE DIENSTVERLENING				112.500			
18	Calamiteiten	< 10%	< 1.000.000	100.000	2	ja	nee
19	Niet naleven gebruiksvergunning	< 50%	< 100.000	50.000	2	ja	ja
20	Niet tijdig controleren nieuwe bouwwerken	< 10%	< 1.000.000	100.000	3	ja	ja
21	Naheffing bluswater en onderhoud brandweerkransen	< 50%	< 400.000	200.000	3	ja	nee
TOTAAL PROGRAMMA 5 VEILIGHEID				450.000			
22	Precario op kabels en leidingen	< 25%	< 500.000	125.000	3	nee	nee
23	Prijsstijgingen	< 25%	< 2.000.000	500.000	2	nee	ja
24	Renterisico's	< 50%	< 500.000	250.000	2	nee	ja
25	Nadeelcompensatie en risico's nav juridische procedures	< 50%	< 100.000	50.000	2	ja	nee
TOTAAL PROGRAMMA 6 FINANCIËLE MIDDELEN				925.000			
TOTAAL RISICO'S				4.650.000			

Om inzicht in de prioritering van de risico's te geven, zijn de risico's gelabeld in: 1. prioriteit laag (groen), 2. prioriteit middel (oranje) en 3. prioriteit hoog (rood).

Toelichting op de risico's van programma 1 - Sociaal Domein

1. De definitieve omvang van het macrobudget bijstand (BUIG) wordt eind september van het lopende jaar vastgesteld. Daar de hoogte van het Zandvoortse inkomensdeel bijstand direct gekoppeld is aan de hoogte van dit macrobudget, en het definitieve budget nogal kan afwijken van het voorlopige budget, zit hier een omvangrijk risico aan vast.
2. Toenemende vergrijzing en prijsrisico's kunnen leiden tot verhoogde aanspraken op Wet Maatschappelijke ondersteuning (WMO) voorzieningen.
3. In 2015 zijn de 3 decentralisaties Sociaal Domein ingevoerd, te weten de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning en Jeugdzorg. Aan alle drie kleven grote (financiële) risico's. De totale integratie-uitkering Sociaal Domein bedraagt rond € 6 miljoen.

Toelichting op de risico's van programma 2 - Ruimtelijk Domein

4. Extra onderhoudskosten als gevolg van weersomstandigheden.
5. Door het hoger stellen van de eisen aan het beperken van de kans van water op straat zullen voorzieningen moeten worden getroffen.
6. Er is kans op tegenvallend aanbestedingsresultaat door bijvoorbeeld weinig bidders.
7. De invoering van de 2e tranche op de Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen (WKPB) is uitgesteld. De eerste tranche van de Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen (WKPB) is reeds doorgevoerd. De tweede tranche bestaat voornamelijk uit het toevoegen van de gemeentelijke bestemmingsplannen aan de reeds ingevoerde publiekrechtelijke beperkingen. Het risico op financiële gevolgen blijft bestaan.
8. In 2017 is besloten de taakstelling met 2 jaar op te schorten. In 2019 wordt verder actie ingezet om taakstelling verder te verwezenlijken. Dit risico blijft bestaan. Met de samenwerking Met Haarlem wordt nog efficiency voordeel verwacht.
9. Bij het ontwikkelen en vaststellen van een bestemmingsplan kan een burger of ondernemer hinder ondervinden van dit plan en een planschade claimen. Dit wil niet zeggen dat de claim ook wordt toegekend.
10. Bij de start van een bestemmingsplanprocedure moet goed worden beoordeeld of tot intensieve samenwerking met derden wordt overgegaan. Gelijkijdig met deze beoordeling zullen extra financiële middelen gevraagd worden aan de gemeenteraad.
11. Het samenstellen van sluitende grondexploitaties is een doorlopend proces dat risico's met zich meebrengt.
12. Bij een faillissement van een aannemer kan dat voor de gemeente leiden tot extra kosten.

Toelichting op de risico's van programma 3 - Toerisme en Economie

13. Vervoer van gevaarlijke stoffen door de gemeente kan leiden tot ernstige, grootschalige ongevallen en/of schades.
14. Sterke schommelingen in parkeerinkomsten zijn mogelijk ten gevolge van met name weersinvloeden. Om het risico te beperken wordt bij het ramen van parkeeropbrengsten gekeken naar de afgelopen drie jaar.

Toelichting op de risico's van programma 4 - Publieke Dienstverlening

15. Het blijven voldoen aan de kwaliteitsnorm die is gesteld aan de BasisRegistratie Personen (BRP, voorheen GBA) heeft tot gevolg dat extra inspanningen moeten worden verricht om aan de kwaliteitsnorm te blijven voldoen en het vereiste kwaliteitsniveau te behouden.
16. Het beveiligingsplan reisdocumenten dient te voldoen aan de PUN-eisen (Paspoort Uitvoeringsregeling Nederland). De verplichting tot inname en afgifte van paspoorten kan, mede gezien de beperkte bemensing, consequenties hebben. De kans bestaat dat dezelfde PUN-eisen ook verplicht gesteld zullen worden voor rijbewijzen.

17. In het kader van de wettelijke dienstverlening dient, ter verbetering hiervan, een aantal projecten te worden uitgevoerd. Projectleiders dienen uit bestaande formatie geleverd te worden, hetgeen niet altijd mogelijk is waardoor (tijdelijke) vervanging van deze functionarissen noodzakelijk is.

Toelichting op de risico's van programma 5 - Veiligheid

18. Een ramp of crisis kan zich altijd voordoen en gaat met kosten gepaard. De omvang is uiteraard niet vooraf in te schatten. Met de huidige terreurdreiging wordt de kans op een aanslag in de regio groter. Dit kan een grotere inzet van de (eigen) medewerkers van de crisisorganisatie tot gevolg hebben, maar kan ook leiden tot een grotere inzet van medewerkers van de VRK (en dus tot hogere lasten van alle deelnemende gemeenten).
19. Door het niet naleven van de gebruiksvergunning kunnen levensgevaarlijke situaties ontstaan.
20. Het niet tijdig houden van toezicht op nieuwe bouwwerken op cruciale bouwmomenten in het licht van constructie en brandveiligheid, kan leiden tot schade voor de gemeente.
21. Het betreft een naheffing van kosten van bluswater en onderhoud brandkranen vanaf 2003. Deze naheffing heeft eind 2015 plaatsgevonden (ongeveer € 45.000). Los van de naheffing in 2015 blijft er een toekomstig risico voor de inrichting van een secundaire bluswatervoorziening.

Toelichting op de risico's van programma 6 - Financiële Middelen

22. Het kabinet heeft de precariobelasting op nutsbedrijven per 1 juli 2017 afgeschaft. Voor Zandvoort geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2022. Vanaf dat moment vervallen de precario baten op nutsbedrijven. Bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2019-2022 dienen de effecten van deze structurele inkomensderving binnen de begroting opgevangen te worden.
23. Vanaf 2018 investeren we flink in de openbare ruimte. Het meerjareninvesteringsplan is gebaseerd op het huidige prijsniveau. Eventuele prijsstijgingen worden als risico aangemerkt.
24. Vanwege het investeren in de openbare ruimte trekken we nieuwe geldleningen aan. Dit kan renterisico met zich meebrengen.
25. Dit risico bestaat met name bij herziening van bestemmingsplannen.

Risicobeheersing

De aandacht voor risicobeheersing is toegenomen. De rol van gemeenten in het dagelijks leven van de inwoners wordt steeds groter. De rijksoverheid zet de laatste jaren sterk in op decentralisatie van overheidstaken. In het sociale domein zijn met ingang van 2015 omvangrijke nieuwe taken overgeheveld naar gemeenten. Hiermee zijn de risico's toegenomen.

Verzekeringen

Een manier om de financiële consequenties van risico's te beheersen is door verzekeringen af te sluiten. Er lopen diverse verzekeringen, zoals: CAR-verzekering, gemeentelijke aansprakelijkheidsverzekering, rechtsbijstandverzekering, wagenparkverzekering, ongevallenverzekering voor ambtenaren, collegeleden en raadsleden, ongevallen gladheidsbestrijdingsteam, rechtsbijstandsverzekering, goederen/verblijfsverzekering, vrijwilligersverzekering, kunstgrasverzekering, transport- en verblijfsverzekering, fraude- en berovingsverzekering en brandverzekering.

De glasverzekering wordt waarschijnlijk m.i.v. 2018 opgezegd, gezien de schades van de afgelopen jaren ten opzichte van de premie. Daarnaast wordt bekeken welke verzekeringen er kunnen worden opgezegd vanwege de ambtelijke samenwerking met Haarlem.

De inventarisatie van de risico's laat zien dat we een bedrag van ruim € 4,6 mln. gekwantificeerd hebben.

Ratio weerstandsvermogen

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen is er een norm vastgesteld. Wij gebruiken de volgende waarderingstabel:

Waardering	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende

Het beleid van de gemeente Zandvoort is dat de weerstandscapaciteit voldoende moet zijn om 150 % van de risico's af te dekken. Dit komt uit op een ratio weerstandsvermogen van 1,5. Daarmee is de waardering **ruim voldoende**.

Berekening ratio weerstandsvermogen

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} \text{ in bedragen: } \frac{7.624.000}{4.650.000} = \text{een ratio van: } 1,64$$

Beoordeling financiële positie

Het vaststellen van streefnormen is een eerste stap om te sturen op prestatie-indicatoren die is verbonden aan de coalitie doelstelling om uiterlijk eind 2018 een gezonde financiële positie bereiken en een bereikte gezonde positie vervolgens te handhaven. Hieronder is via het dashboard een overzicht weergegeven van de kengetallen.

Ratio's	Streef norm	rek. 2012	rek. 2013	rek. 2014	rek. 2015	rek. 2016	begr. 2017	begr. 2018	begr. 2019	begr. 2020	begr. 2021	begr. 2022
Netto Schuld	< 100%	142%	127%	91%	73%	70%	87%	100%	86%	84%	82%	97%
Netto Schuld(gecorrigeerd voor alle leningen)	< 95%	137%	123%	88%	70%	68%	85%	97%	83%	82%	79%	95%
Debt-ratio	< 80%	92%	91%	86%	72%	67%	75%	77%	72%	71%	69%	71%
Solvabiliteitsratio	> 20%	8%	9%	14%	28%	33%	25%	23%	28%	29%	31%	29%
Algemene reserve (* € 1 mln)	>€ 5mln	€ 4,8	€ 3,9	€ 3,8	€ 8,2	€ 10,3	€ 6,0	€ 6,0	€ 6,0	€ 6,0	€ 6,0	€ 6,0
Structurele exploitatieruimte	> 0	0%	4%	9%	8%	9%	1%	2%	2%	3%	3%	5%
Liquiditeit (* € 1 mln)	> 0	€ 0,00	€ 0,00	-€ 1,32	€ 3,42	€ 2,98	€ 1,21	€ 0,77	€ 4,23	€ 1,08	-€ 0,26	-€ 0,39
Begrotingssaldi (* € 1 mln)	> 0	-€ 0,02	-€ 1,68	€ 2,31	€ 2,54	€ 2,03	€ 0,00	€ 0,84	€ 0,76	€ 1,04	€ 1,10	€ 1,10

De financiële positie voor Zandvoort kan als “gezond” bestempeld worden, indien minimaal 6 van de volgende 8 streefnormen bereikt zijn:

1. De netto schuldquote lager of gelijk aan 100%;
2. De netto schuldquote gecorrigeerd lager of gelijk aan 95%;
3. De debt-ratio lager of gelijk aan 80%;
4. De solvabiliteitsratio groter of gelijk aan 20%;
5. De algemene reserve is groter of gelijk aan € 5 mln.;
6. Het saldo van de structurele baten en lasten is positief;
7. Liquiditeit groter dan 0 is;
8. Iedere jaarschijf in de begroting is positief.

SWOT – analyse	
Sterke punten	Zwakke punten
- Investerings in het verleden hebben bijgedragen aan het huidige voorzieningen niveau.	- Door hoge schuld een lange periode verbonden aan rente en aflossing. Dit zorgt voor inflexibiliteit.
- Er wordt rekening gehouden bij prestatie indicatoren om risico's en onzekerheden > 50% op te vangen.	- Aflossing (uitgaven) is hoger dan afschrijving (lasten)
	- Er is een liquiditeitstekort, waardoor nieuwe leningen nodig zijn. Dit tekort ontstaat voornamelijk door rente, afschrijving en vervangingsinvesteringen
Kansen	Risico's
- Sturen op streefnormen en daarmee risico's beperken en ruimte creëren voor nieuw beleid.	- Nieuwe investeringen zorgen voor extra kosten voor beheer, onderhoud en afschrijvingen.

Uitleg kengetallen

Het opnemen van kengetallen in de begroting zorgt voor meer vergelijkbaarheid en transparantie waardoor het voor de raad gemakkelijker wordt om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans.

Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid.

In de kengetallen 'structurele exploitatieruimte' en 'belastingcapaciteit' komt tot uitdrukking of de gemeente over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten. De kengetallen 'netto schuldquote' en 'netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen', 'solvabiliteitsratio' en 'grondexploitatie' hebben betrekking op de balans.

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie. Dit is afhankelijk van of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Ook hoeft een tegenvallende ontwikkeling van de grondprijs geen negatieve invloed te hebben op de financiële positie indien de structurele exploitatieruimte groot is of de gemeente over voldoende ruimte in belastingcapaciteit beschikt, omdat er dan ruimte is om tegenvallers op te vangen.

Netto schuld en netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn, dit hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten waarbij die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Debt-ratio

De debt-ratio geeft aan welk aandeel van het gemeentebezit belast is met schulden.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. De structurele baten en structurele lasten worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie er niet toe bijdraagt om de schuldpositie te verminderen en de structurele exploitatie ruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de gemeente aan haar lopende betalingsverplichtingen kan voldoen.

Begrotingssaldi

Hier is het begrotingssaldo voor de eerste begrotingswijziging opgenomen.

Naast de hiervoor genoemde indicatoren zijn nog 2 indicatoren van belang. Dit betreft het inzicht in de grondexploitaties en de belastingcapaciteit.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer bijvoorbeeld de grond tegen de (relatief lage) prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is dat een grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld.

kengetal grondexploitaties	rek. 2012	rek. 2013	rek. 2014	rek. 2015	rek. 2016	begr. 2017	begr. 2018	begr. 2019	begr. 2020	begr. 2021
totale baten	40.854	41.083	51.130	55.106	50.752	47.696	47.569	48.102	47.835	47.835
saldo onderhanden werk 31 dec	5.027	3.894	1.763	4.424	4.979	5.189	5.871	4.860	-	-
kengetal grondexploitaties	12%	9%	3%	8%	10%	11%	12%	10%	0%	0%

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in welke mate het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar door aanwending van belastingcapaciteit kan worden opgevangen. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. Dit wordt bewerkstelligt door de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven. Voor de gemeente wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de

gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

Dit kengetal is opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.